

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Орлівського психоневрологічного інтернату

24.02.2025

м. Чернігів, 2025

I. ВСТУП

У межах реалізації проєкту «Регіональні групи національного превентивного механізму», що здійснюється Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з метою апробації моделі автономної роботи громадських моніторів у складі регіональних груп під час здійснення повторних відвідувань національного превентивного механізму до місць несвободи, 24.02.2025 регіональною групою НПМ Чернігівської області (далі – РГ НПМ) здійснено відвідування Орлівського психоневрологічного інтернату (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи РГ НПМ:

Шумний Артемій Олександрович, представник громадської організації, керівник регіональної групи національного превентивного механізму у Чернігівській області (керівник групи РГ НПМ);

Гавриль Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Світла, 3, с. Дачне, Корюківський р-н., Чернігівська обл., 15332.

Керівник закладу: виконуючий обов'язки директора Петруков Віктор Миколайович.

Згідно з Положенням про Орлівський психоневрологічний інтернат, затвердженим наказом Комунального майна Чернігівської обласної ради від 19.07.2024 № 107 Інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті (далі - підопічні).

Інтернат розрахований на перебування 170 осіб. На момент відвідування у закладі перебувало 178 підопічних. Відповідно до вікових груп, в ПНІ проживає: 9 підопічних віком до 35 років, 76 підопічних віком від 35 до 60 років, 56 підопічних віком від 60 до 70 років та 37 підопічних віком від 70 до 90 років.

На момент проведення відвідування в установі перебувало 91 дієздатна особа та 87 недієздатних осіб. Із загальної кількості недієздатних підопічних, 47 осіб перебувають під опікою закладу.

На 2024 рік на утримання установи виділено коштів у розмірі 36296,4 тис. грн., на 2025 рік- 35 255,9 тис. грн., наявна заборгованість у розмірі 57,4 тис. грн.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 136,5 штатних одиниць. Фактична кількість працівників на час відвідування 135 чоловік. В установі наявні вакантні посади: інженера з ремонту, інженера з охорони праці,

підсобного працівника, інструктора з трудової адаптації, водія.

Медичний супровід здійснюють: лікар-терапевт (0,5 шт. од.), лікар-психіатр (0,5 шт. од.), сестра медична старша (1 шт. од.), сестра медична з дієтичного харчування (1 шт. од.), фельдшер (1 шт. од.), сестра медична (брат медичний) (10 шт. од.), молодша медична сестра (санітарка палатна) (37 шт. од.), молодша медична сестра (санітарка прибиральниця) (6 шт. од.), молодша медична сестра (санітарка-ванниця) (7 шт. од.), молодша медична сестра (санітарка-роздавальниця) (5 шт. од.), молодша медична сестра (санітарка-супровідниця) (1 шт. од.).

Інтернатом отримана ліцензія Міністерства охорони здоров'я України на здійснення господарської діяльності з медичної практики на підставі наказу від 20.03.2020 № 682 за спеціальністю терапія, психіатрія, організація і управління охороною здоров'я; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа, лікувальна справа за місцем провадження діяльності (реєстраційне дос'є від 26.11.2019 № 2611/07-М).

Медичними працівниками не рідше одного разу на рік організовується огляд підопічних лікарсько-консультативною комісією за участі лікаря-психіатра з метою вирішення питань щодо доцільності їх подальшого перебування у закладі та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування.

У разі потреби спеціалізована медична допомога підопічним надається на базі багатопрофільних лікарень: комунального некомерційного підприємства «Корюківська центральна районна лікарня», комунального некомерційного підприємства «Чернігівська обласна лікарня».

Медична частина ПНІ забезпечена лікарськими засобами соматичних груп, також наявні психофармакологічні препарати (фото 1, 2).

Сума витрат на медикаменти на одну особу на день, станом на день відвідування, складає 10,57 грн.

Протягом 2024 року в інтернаті померло 17 осіб, за період з 01.01.2025 по дату відвідування – 3 особи. Причинами смертей підопічних встановлено: ішемічну хворобу серця; набряк головного мозку; пневмонію.

На кожного підопічного з інвалідністю розроблено та затверджено індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю, здійснюється контроль за її оновленням та виконанням.

Підопічні проживають у двох житлових корпусах. В житлових кімнатах підопічні проживають по 4-8 осіб (фото 3).

Майновий комплекс включає банно-пральний комплекс, їдальню, складські приміщення, також наявна дизель-генераторна підстанція, яка призначена для забезпечення життєдіяльності установи в автономному режимі у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

На території закладу функціонує підсобне господарство, у складі сільськогосподарських угідь та ферми, яке забезпечує підопічних м'ясною, молочною продукцією, овочами.

Підопічні харчуються в приміщенні їдальні, яка розміщена в окремій будівлі, у дві зміни (відповідно до проживання в корпусах) та отримують

чотириразове харчування. Наявне щоденне та перспективне меню, в холодильнику зберігаються добові проби (фото 4, 5).

Сума витрат на харчування на одну особу на день в інтернаті складає 126,70 грн.

У приміщенні харчоблоку відсутній неприємний запах, робочі поверхні чисті (фото 6, 7).

У житлових корпусах обладнані місця відпочинку для перегляду телепередач (фото 8).

При вході до житлових корпусів, приміщення їдальні, банного комплексу наявні пандуси для забезпечення безперешкодного доступу до приміщення маломобільним групам населення (фото 9).

В приміщеннях житлових та адміністративних корпусів розміщено інформації про права підопічних, контактні номери посадових осіб, «гарячих ліній», до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав (зокрема Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини) (фото 10).

Підопічні забезпечені сезонним одягом.

Під час відвідування відбулось конфіденційне спілкування із 43 підопічними та 5 працівниками закладу.

Скарг від підопічних на жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання з боку персоналу до них не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 14.11.2024 за результатами якого надавалися такі рекомендації:

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації:
 - 1.1. вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;
 - 1.2. забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;
 - 1.3. розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті.
2. Орлівському психоневрологічному інтернату:
 - 2.1. облаштувати в Інтернаті укриття, з метою забезпечення захисту й безпеки підопічних в умовах воєнного стану;
 - 2.2. забезпечити належне ведення медичної документації підопічних;
 - 2.3. вжити заходів щодо укладення договору з суб'єктами господарювання, що здійснюють обробку, знешкодження, утилізацію та видалення небезпечних медичних відходів;
 - 2.4. забезпечити усунення порушень вимог ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» щодо дотримання допустимої площі проживання підопічних у житлових кімнатах;
 - 2.5. облаштувати житлові кімнати Інтернату відповідно до Мінімальних норм;

2.6. забезпечити дотримання санітарно-гігієнічних вимог в туалетних кімнатах;

2.7. вжити заходів щодо пристосування території та приміщень закладу для осіб з інвалідністю;

2.8. забезпечити дотримання вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»;

2.9. забезпечити облаштування житлових кімнат ширмами для забезпечення приватності підопічних;

2.10. внести до посадових інструкцій персоналу пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

2.11. створити умови для реалізації права отримувачів соціальної послуги на вільний розвиток особистості з урахуванням їх побажань, залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя.

У ході відвідування встановлено, що адміністрацією установи вжито заходів щодо усунення всіх недоліків за результатом попереднього відвідування. Надано роз'яснення щодо зауважень, які з об'єктивних причин не могли бути усунені за короткій термін, зокрема:

1. В зв'язку з обмеженим фінансуванням на захисні споруди у закладі розроблено безпекові заходи (алгоритм) дій при виникненні загрози обстрілу інтернатних установи або при самому обстрілі для підопічних та працівників. Проводиться робота з міжнародними донорами щодо залучення коштів на будівництво укриття.

2. Визначено відповідальну особу за організацію поводження з медичними відходами. Відведено місце та придбані ємкості для зберігання. На даний час опрацьовується питання щодо укладання договору з суб'єктами господарювання, що здійснює обробку, знешкодження, утилізацію та видалення небезпечних медичних відходів.

3. У зв'язку з обмеженим фінансуванням облаштувати територію закладу пішохідним доріжками та тротуарами не має можливості. Проводиться робота по встановленню на зовнішніх пандусах поручнів.

4. З метою забезпечення належних умов проживання підопічних та впорядкування ліжко-мережі до наказу директора Департаменту соціального захисту населення обласної державної адміністрації від 31.10.2024 року № 60 зменшено на 15 ліжкомісць планову потужність закладу.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 27 Конституції України).

1. Всупереч вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.07.2018 за № 879/32331 у закладі відсутнє приміщення, яке

може використовуватись як укриття.

Слід зазначити, що адміністрацію закладу розроблені безпекові заходи (алгоритм) дій при виникненні загрози обстрілу інтернатних установи або при самому обстрілі для підопічних та працівників.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України). 2. Групою НПМ встановлено перенаселення у житлових кімнатах. У житлових кімнатах ліжка розміщені впритул одне до одного без можливості доступу до окремого ліжка (фото 11, 12).

Слід зазначити, що причиною перенаселення у житлових кімнатах є переповненість в закладу, оскільки ПНІ розрахованих на 170 осіб, а на момент відвідування в інтернаті перебувало 178 осіб.

3. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), в житлових кімнатах недостатня кількість твердого інвентарю, а саме: приліжкових тумб, стільців за кількістю місць, столів, шаф для зберігання речей (фото 13, 14).

Адміністрація закладу повідомила групу НПМ, що весь необхідний інвентар є в достатній кількості, але через перенесення та, як наслідок, переповнення кімнат і порушення норм площі на одну особу, його неможливо розташувати в житлових кімнатах відповідно встановлених норм.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини)

4. Групою НПМ встановлено, що одяг підопічних та натільна білизна не персоналізована.

Після прання вживаний одяг підопічним надається без урахування його попереднього власника. Таким чином весь одяг ПНІ є загального користування.

Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню СРТ/Inf(98)12-part (далі – Стандарти КЗК) вищезазначені умови не сприяють зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних, а індивідуалізація одягу є однією із форм процесу лікування.

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

5. Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» переважна більшість підопічних належить до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, гарантовану державою, яка

полягає у здійсненні заходів захисту, процесуального представництва, наданні допомоги у складанні процесуальних документів.

Проте, у закладі не налагоджена співпраця з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, що призводить до порушення права підопічних на професійну правничу допомогу.

Порушення права володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю (стаття 41 Конституції України).

6. Підопічних обмежують в використанні особистих коштів. Розгляд використання особистих коштів підопічних позбавлених дієздатності здійснює комісія, яка розглядає звернення підопічних щодо придбання речей раз на 3 місяці, що створює дискомфорт для підопічних в придбанні необхідних речей.

Під час відвідування до групи НПМ звернувся недієздатний підопічний І., опіку над яким здійснює інтернат, з проханням допомогти у вирішенні особистого питання. Підопічному необхідно було придбати подовжувач-переноску проводу, щоб підключити телевізор, але для придбання цієї річчі доводиться чекати розгляду комісії декілька місяців, в період очікування він немає можливості користуватись телевізором. Підопічний надав список необхідних йому речей, щоб придбати за його кошти, але його прохання комісія задовольнила частково, у придбанні деяких побутових речей підопічному комісія, на його думку, безпідставно відмовила. У даного підопічного достатньо коштів на особистому рахунку для придбання речей, які він вказав у своєму зверненні до комісії.

Адміністрація закладу пояснила, що в.о. директора закладу є законним представником більше 50 недієздатних, тому ініційовано створення в закладі комісії для вирішення питань по розпорядженню пенсійними коштами підопічних та підтвердив, що розгляд придбання товарів відбувається 1 раз на 3 місяці.

Зазначене порушує вимоги пункту 41 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 957 та пункт 7 порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України 17.08.2018 № 1173, відповідно до якого комісія не рідше 1 разу на місяць має розглядати звернення підопічних щодо використання їх коштів на особисті потреби.

7. Підопічні необізнані щодо залишків коштів на їх особових рахунках.

Інші порушення.

8. У закладі наявна кімната для відпочинку, в якій підопічні можуть грати в настільний теніс, але на день відвідування вона використовувалася не за

призначенням (зберігалися меблі), також наявні інші приміщення, зокрема кімната для усамітнення (молебна кімната) та ігрова кімната, які також були зачинені.

Адміністрація закладу повідомила групу НПМ про надання допуск підопічним до вказаних приміщень, про що надані відповідні фотоматеріали (фото 15).

9. У житловій кімнаті зафіксовано наявність плісняви на вікнах, що становить серйозну загрозу для здоров'я підопічних, оскільки може спричиняти алергічні реакції, проблеми з органами дихання та інші ускладнення (фото 16, 17).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації, Чернігівській обласній раді:

Вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності закладу;

вжити заходів щодо облаштування у закладі укриття;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних Орлівського психоневрологічного інтернату.

2. Орлівському психоневрологічному інтернату забезпечити:

інформування підопічних про розмір особистих коштів на їх рахунках;
налагодження співпраці зі центром з надання безоплатної правової допомоги;

персоналізацію речей підопічних;

розміщення підопічних передбаченим чинним законодавством норму площі на особу (8-10 м²);

підопічних в достатній кількості твердим інвентарем;

дотримання визначених законодавством термінів розгляду комісією звернень підопічних з питання використання їх особистих коштів;

вжиття заходів для усунення плісняви на вікнах у житловій кімнаті.

Додаток: фотоматеріали на 9 арк. 1 прим

**Керівник регіональної групи
національного превентивного механізму
у Чернігівській області**

Артемій ШУМНИЙ

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

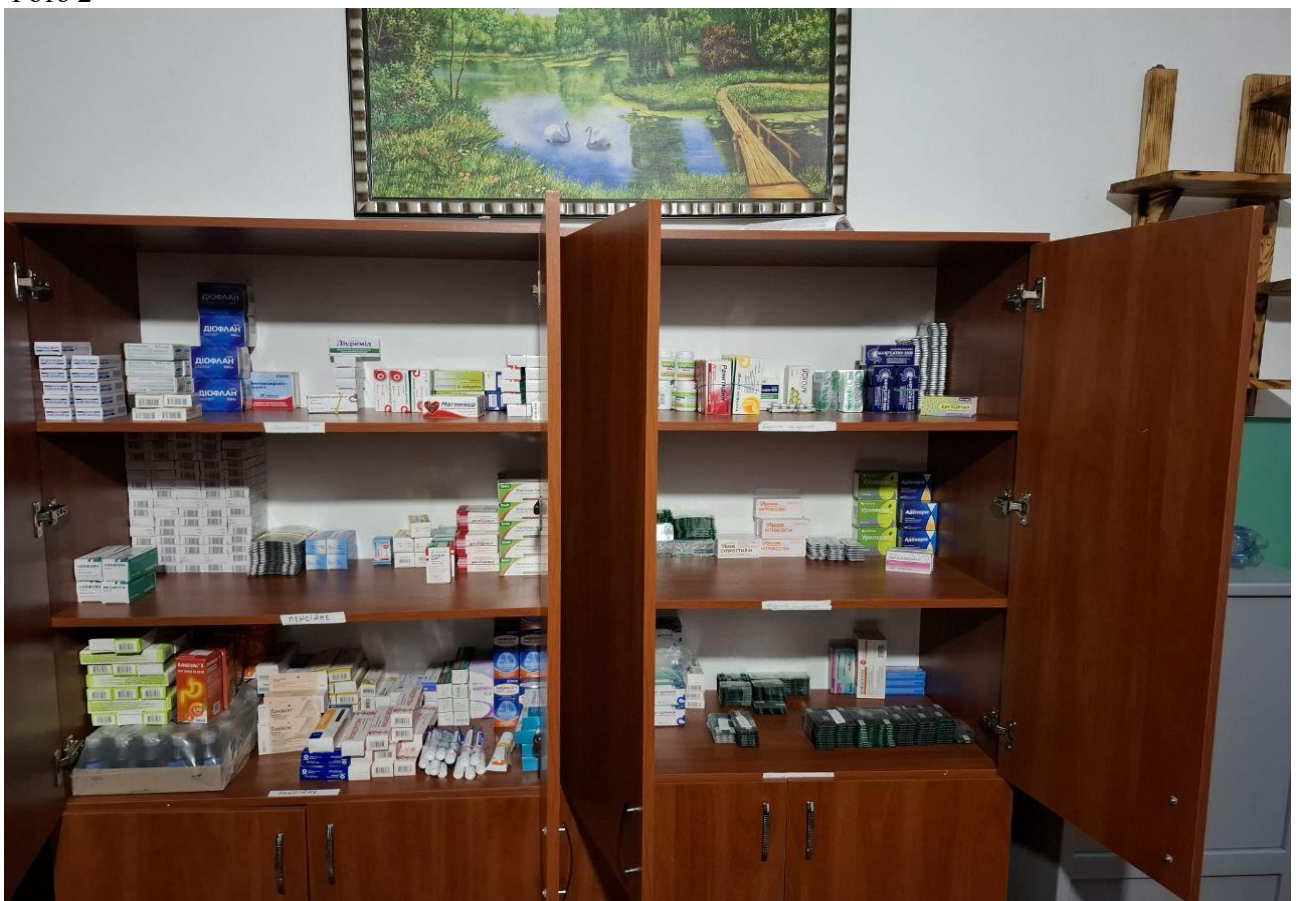

Фото 3

Фото 4

Фото 5

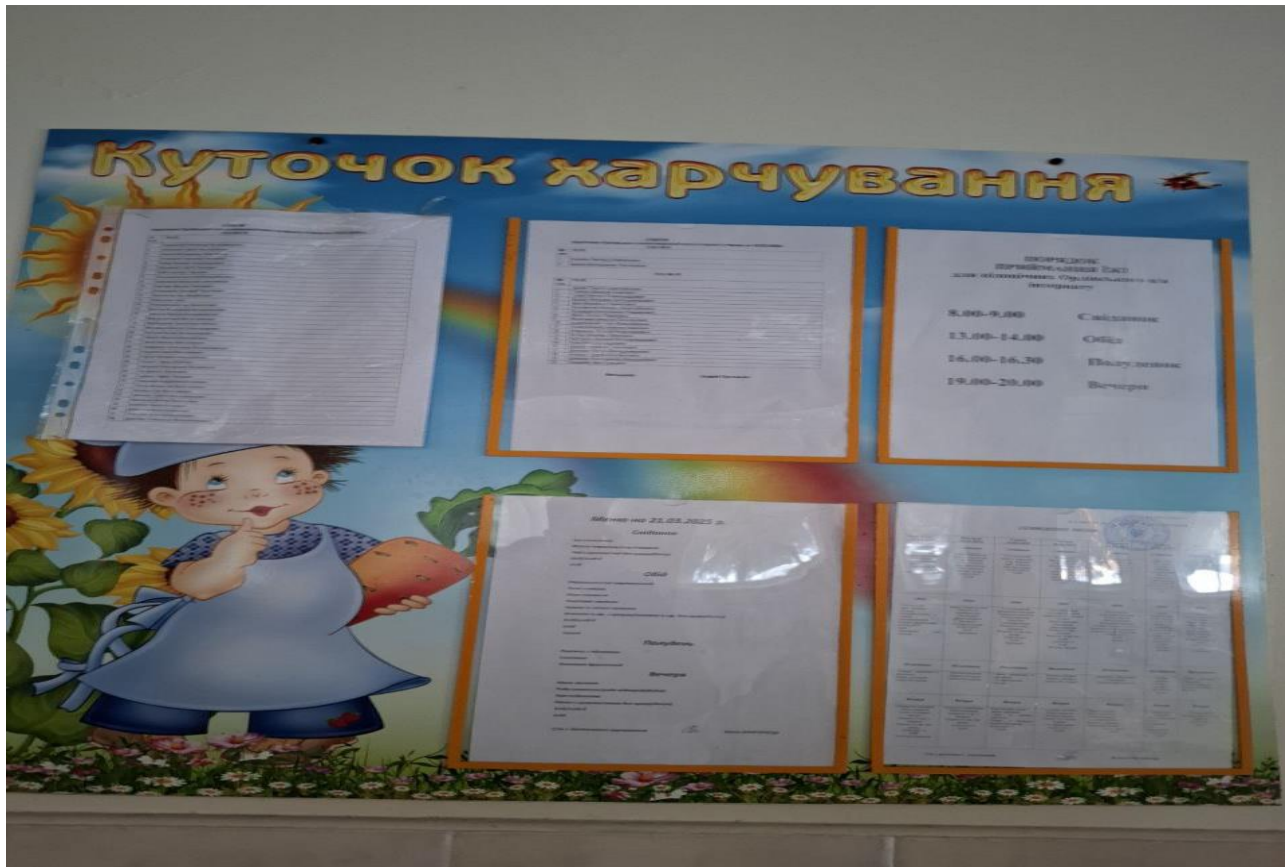

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Фото 14

Фото 15

Фото 16

Фото 17

